

Matja e të Ardhurave dhe Nivelit të Jetesës në Shqipëri, 2021

Tiranë, më 30 Dhjetor 2022: INSTAT publikon rezultatet e vitit 2021 të Anketës së të Ardhurave dhe Nivelit të Jetesës (AANJ) e cila mat nivelin e jetesës, varfërinë relative dhe privimin material në familjet shqiptare (Shih Metodologjia, fq.6)¹.

Treguesi i rrezikut për të qenë i varfër në Shqipëri, në vitin 2021 është 22,0 %, duke pësuar një rritje të lehtë prej 0.2 pikë përqindje, krahasuar me vitin 2020.

Treguesit e varfërisë në anketën e të Ardhurave dhe Nivelit të Jetesës, bazohen në konceptin relativ të varfërisë, i cili merr në konsideratë të ardhurat familjare të disponueshme, numrin e pjesëtarëve në familje (madhësinë e familjes) dhe shpërndarjen e të ardhurave ndërmjet grupeve të popullsisë.

Kufiri i rrezikut për të qenë i varfër për një person në vitin 2021 është vlerësuar me 191.791 lekë, në krahasim me 186.242 Lekë që ishte në vitin 2020.

Në vitin 2021 janë vlerësuar rreth 622.705 individë që jetojnë nën kufirin e rrezikut për të qenë të varfër, kundrejt rreth 621.504 individë të vlerësuar në vitin 2020. Numri i individëve në rrezik për të qenë të varfër është rritur me rreth 0.2 %.

Shkalla e thelluar e privimit material tregon përqindjen e individëve që jetojnë në familje të cilët nuk përballojnë të paktën 4 nga 9 kategoritë e privimit material¹. Ky tregues është vlerësuar 35,2 % në vitin 2021, kundrejt 34,7 % vlerësuar në vitin 2020, duke shënuar një rritje prej 0,5 pikë përqindje.

Intensiteti në punësim i familjes i referohet numrit të muajve që të gjithë individët e familjes kanë punuar kundrejt numrit gjithsej të muajve që teorikisht duhet të punojnë gjatë vitit (12 muaj). Familjet të cilat konsiderohen me intensitet shumë të ulët në punësim përcaktohen në kufirin 20 %. Individët e grupmoshës 18-59 vjeç, të cilët jetojnë në familje me intensitet shumë të ulët në punësim në vitin 2021 sipas vlerësimeve përbëjnë 12,4 %, kundrejt 11,6 % rezultuar në vitin 2020, duke pasqyruar një rritje prej 0,8 pikë përqindje.

¹ 1: Metodologjia

Rreziku për të qenë i varfër ose përjashtimi social i referohet individëve që janë në rrezik për të qenë të varfër, ose thellësisht të privuar materialisht, ose që jetojnë në familje me intensitet shumë të ulët në punësim. Në vitin 2021, ky tregues është vlerësuar 43,9 %, kundrejt 43,4 % vlerësuar në vitin 2020.

Përfitimet sociale, si pensionet e pleqërisë dhe ato familjare, të përfshirë në të ardhurat familjare të disponueshme, ndikojnë në uljen e rrezikut për të qenë i varfër. Nëse në nivelin e të ardhurave nuk do të përfshiheshin të gjitha llojet e përfitimeve sociale, rreziku për të qenë i varfër në vitin 2021 është vlerësuar 39,0 % kundrejt 25,2 % që është vlerësuar nëse do të përfshiheshin në nivelin e të ardhurave përfitimet sociale vetëm nga pensionet e pleqërisë dhe ato familjare.

Tab. 1 Treguesit kryesorë të rrezikut për të qenë i varfër dhe përjashtimit social, 2018, 2019, 2020,2021

Treguesit	2018	2019	2020	2021
Rreziku për të qenë i varfër (%)	23,4	23,0	21,8	22,0
Individët thellësisht të privuar materialisht (%) (mungesa e 4 nga 9 kategoritë e privimit material)	38,3	37,1	34,7	35,2
Intensitetet shumë i ulët në punësim (18-59 vjeç) (%)	13,3	12,4	11,6	12,4
Rreziku për të qenë i varfër ose përjashtimi social (AROPE) (%)	49,0	46,2	43,4	43,9
Kufiri i rrezikut për të qenë i varfër; familje me një person (Lekë)	160.742	170.785	186.242	191.791
Kufiri i rrezikut për të qenë i varfër; familje me dy të rritur dhe me dy fëmijë në varësi: (Lekë)	337.558	358.650	391.108	402.760
Rreziku për të qenë i varfër para përfitimeve sociale (%) (Pensionet e pleqërisë dhe ato familjare të përfshira në përfitimet sociale)	39,0	38,1	37,9	39,0
Rreziku për të qenë i varfër pas përfitimeve sociale (Pensionet e pleqërisë dhe ato familjare të përjashtuara nga përfitimet sociale) (%)	26,3	26,1	24,8	25,2

Burimi: Anketa e të Ardhurave dhe Nivelit të Jetesës 2018, 2019, 2020, 2021

Rreziku për të qenë i varfër sipas grupmoshave dhe gjinisë është analizuar për tre grupmosha.

Trendi në rritje vihet re në të tre grupmoshat, por një rritje më të madhe kanë grupmoshat 18-64 vjeç dhe 65 vjeç e lartë, ku rreziku për të qenë i varfër në vitin 2021, në krahasim me vitin 2020, është rritur respektivisht me 0,2 pikë përqindje në të dy grupmoshat. Grupmosha 0–17 vjeç ka pësuar një rritje të lehtë në vitin 2021 me 0.1 pikë përqindje, krahasuar me vitin 2020.

Tab. 2 Rreziku për të qenë i varfër sipas grupmoshave dhe gjinisë (në%)

Grupmosha	2018			2019			2020			2021		
	Meshkuj	Femra	Gjithsej	Meshkuj	Femra	Gjithsej	Meshkuj	Femra	Gjithsej	Meshkuj	Femra	Gjithsej
0-17 vjeç	28,7	30,6	29,6	27,9	31,7	29,7	26,7	30,1	28,4	26,8	30,2	28,5
18-64 vjeç	23,2	23,3	23,2	22,3	23,3	22,8	21,4	21,7	21,6	21,7	22,0	21,8
65+	12,5	15,4	14,0	12,9	14,8	13,9	13,0	14,5	13,8	13,1	14,8	14,0
Gjithsej	23,0	23,8	23,4	22,2	23,8	23,0	21,4	22,3	21,8	21,5	22,5	22,0

Burimi: Anketa e të Ardhurave dhe Nivelit të Jetesës 2018, 2019, 2020, 2021

Rreziku për të qenë i varfër sipas statusit të punësimit, për të punësuarit e moshës 18 vjeç e lart, në vitin 2021 ka shënuar rënie me 0,1 pikë përqindje, krahasuar me vitin 2020. Rreziku për të qenë i varfër tek individët e papunë ka pësuar një rritje prej 1,1 pikë përqindje ndërsa tek pensionistët ka pësuar një rritje prej 0,1 pikë përqindje.

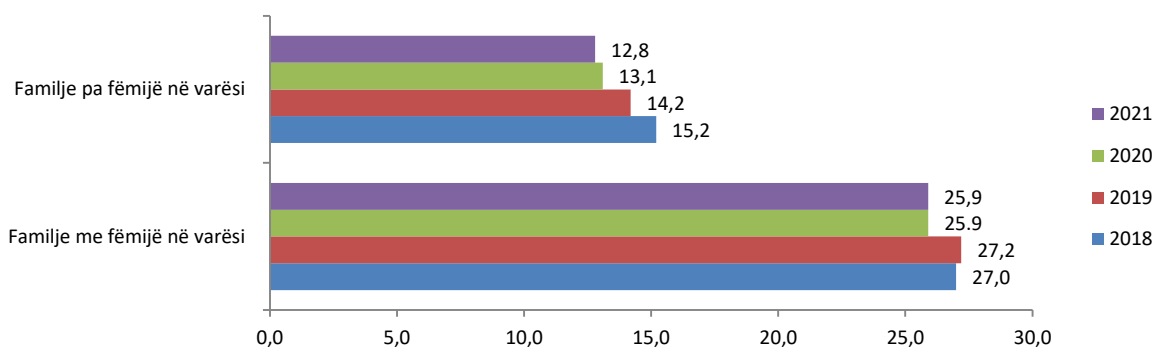
Tab.3 Rreziku për të qenë i varfër sipas statusit të punësimit (në %)

Individët 18 vjeçe lart	2018	2019	2020	2021
Të punësuar	16,5	14,6	12,7	12,6
Jo në punësim	25,7	26,4	25,9	26,4
Të papunë	37,1	39,2	37,8	38,9
Pensionistë	14,2	14,0	13,9	14,0
Inaktivë - Tjetër	27,9	28,7	28,9	29,8

Burimi: Anketa e të Ardhurave dhe Nivelit të Jetesës 2018, 2019, 2020, 2021

Përqindja e individëve në rrezik për të qenë të varfër sipas tipit të familjes, në vitin 2021, në familjet pa fëmijë në varësi, vlerësohet të jetë më e ulët krahasuar me familjet me fëmijë në varësi, përkatësisht 12,8 % dhe 25,9 % e individëve. Familje me fëmijë në varësi konsiderohen ato familje që kanë fëmijë të moshës nën 18 vjeç si dhe persona të moshës 18 deri 24 vjeç që jetojnë të paktën me një prind dhe janë ekonomikisht inaktiv. Një vit më parë këto përqindje ishin përkatësisht 13,1 % dhe 25,9 %.

Fig. 1 Rreziku për të qenë i varfër sipas tipit të familjes (në %)

Burimi: Anketa e të Ardhurave dhe Nivelit të Jetesës 2018, 2019, 2020, 2021

Niveli i pabarazisë sipas shpërndarjes së të ardhurave matet nëpërmjet koeficientit Gini dhe raportit të kuintileve të të ardhurave (S80/S20).

Koeficienti Gini mat pabarazinë në shpërndarjen e të ardhurave, ku vlera 0 % shpreh barazinë e plotë dhe të gjithë individët kanë të ardhura të njëjta, ndërsa një koeficient Gini i barabartë me 100 % shpreh pabarazinë e plotë ku vetëm një person ka të gjitha të ardhurat. Në vitin 2021, Gini është vlerësuar 33,0 %, duke pësuar rënie me 0,2 pikë përqindje nga viti 2020.

Raporti kuintileve S80/S20, është një indikator i cili mat pabarazinë në të ardhura me anë të raportit të nivelit më të lartë të të ardhurave disponibël të ekuivalentuara (kuintili i fundit) me nivelin më të ulët të të ardhurave disponibël të ekuivalentuara (kuintili i parë). Ai paraqet raportin ndërmjet të ardhurave gjithsej të ekuivalentuara të 20 % të popullsisë me të ardhura më të larta dhe të 20 % të popullsisë me të ardhura më të ulëta. Në vitin 2021 raporti S80/S20 është vlerësuar 5,7 kundrejt raportit 5,9 që u vlerësua në vitin 2020. Për popullsinë 65 vjeç e lart ky raport në vitin 2021 është vlerësuar me 3,9 kundrejt 4,0 që ishte në vitin 2020. Për personat nën 65 vjeç ky raport u vlerësua 6,1 në vitin 2021 kundrejt raportit 6,2 që ishte në vitin 2020.

Tab.4 Treguesit e pabarazisë

Treguesit e pabarazisë	2018	2019	2020	2021
GINI (në %)	35,4	34,3	33,2	33
Raporti S80/S20	7,0	6,4	5,9	5,7
S80/20 Moshë mbi 65	4,4	4,1	4	3,9
S80/20 Moshë nën 65	7,5	6,8	6,2	6,1

Burimi: Anketa e të Ardhurave dhe Nivelit të Jetesës 2018, 2019, 2020, 2021

Rritja apo ulja e kufirit të rrezikut për të qenë i varfër ndikon në nivelin e rrezikut për të qenë i varfër (shih Tab.5). Përqindja e individëve në rrezik për të qenë të varfër, në rastet kur kufiri i rrezikut për të qenë i varfër përcaktohet në 50 % të medianës së të ardhurave të ekuivalentuara për frymë është vlerësuar 15,0 % në vitin 2021, krahasuar me 14,4 % të vlerësuar në vitin 2020.

Tab.5 Shpërndarja rreth kufirit të rrezikut për të qenë i varfër (në %)

	2018	2019	2020	2021
Nën 40% e medianës së të ardhurave të ekuivalentuara	11,5	9,7	8,5	8,5
Nën 50% e medianës së të ardhurave të ekuivalentuara	17,3	16,2	14,4	15,0
Nën 70% e medianës së të ardhurave të ekuivalentuara	30,4	29,4	28,2	28,5

Burimi: Anketa e të Ardhurave dhe Nivelit të Jetesës 2018, 2019, 2020, 2021

Në vitin 2021, të ardhurat mesatare mujore të disponueshme për frymë/të ekuivalentuara kanë pësuar një rritje të lehtë me 2,6 %, krahasuar me vitin 2020.

Tab.6 Të ardhurat mesatare mujore të disponueshme të individëve

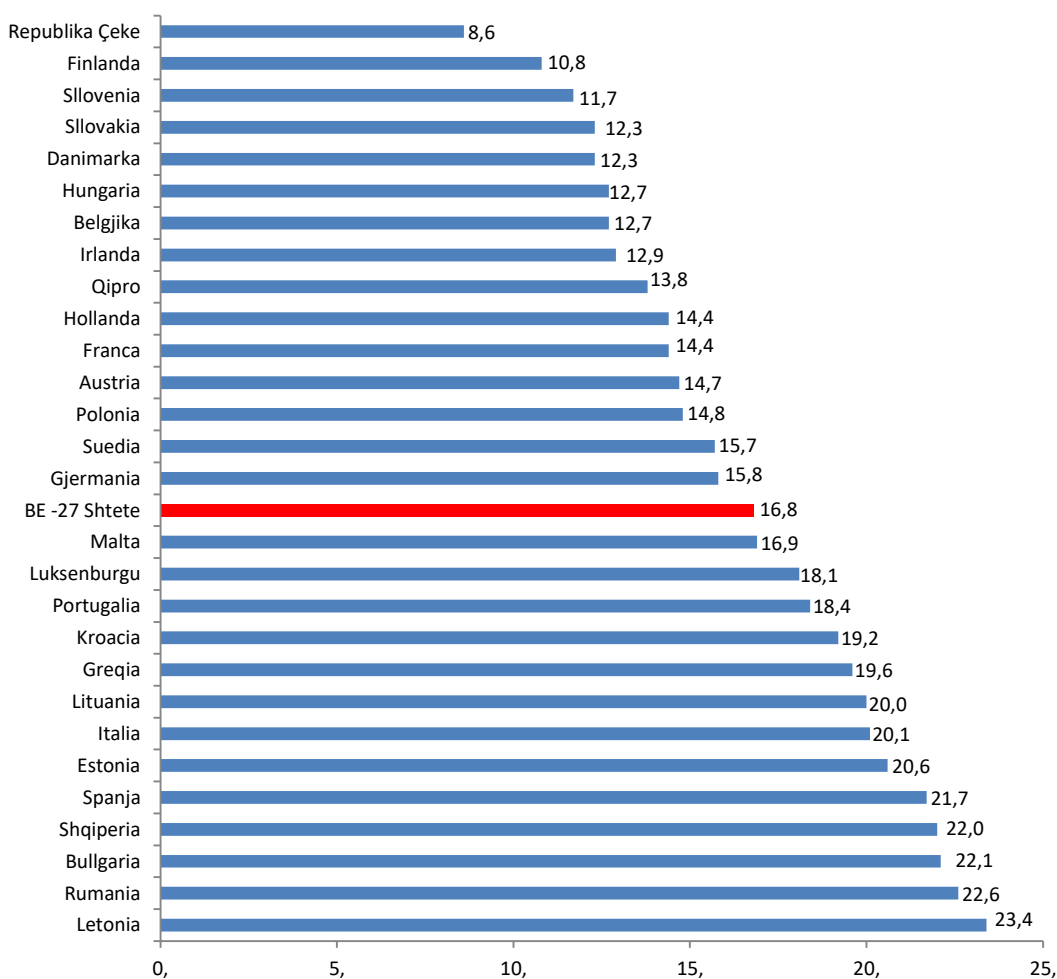
	2018	2019	2020	2021
Të ardhurat mesatare mujore për frymë/ të ekuivalentuara (Lekë)	26.144	27.849	30.169	30.962

Burimi: Anketa e të Ardhurave dhe Nivelit të Jetesës 2018, 2019, 2020, 2021

Krahasimi me shtetet e tjera

Krahasimi i rrezikut për të qenë i varfër për vitin 2021, ndërmjet Shqipërisë dhe vendeve të tjera të Rajonit dhe të Bashkimit Evropian tregojnë se: Vlera më e lartë e varfërisë relative shënohet në Letoni (23,4%), Rumania (22,6%), Bullgaria (22,1%) ndjekur nga Shqipëria (22%). Vlerat më të ulëta të varfërisë regjistrohen në Republikën Çeke (8,6%), Finlandë (10,8%), Sllovenia (11,7%), Sllovakia (12,3%) dhe Danimarka (12,3%). Mesatarja e vendeve të Bashkimit Evropian (27 shtete) është 16,8 %. (Shih Fig. 2).

Fig. 2 Rreziku për të qenë i varfër sipas shteteve, 2021 (në %)

Burimi: Eurostat 2021

Metodologjia

Anketa e të Ardhurave dhe Nivelit të Jetesës (AANJ) u realizua për herë të parë në vendin tonë në vitin 2017 ku referencë janë të ardhurat e vitit 2016. Publikimi i vitit 2021 ka referencë të ardhurat e vitit 2020. Rezultatet paraqesin statistika të krahasueshme me vendet e tjera, si dhe sigurojnë të dhëna të besueshme në fushën e varfërisë relative, përjashtimit social dhe të ardhurave familjare, duke ndihmuar në këtë mënyrë në hartimin e politikave anti-varfëri. Deri në vitin 2012, i vetmi burim i matjes së nivelit të jetesës, varfërisë absolute dhe mirëqënies së familjeve shqiptare ka qenë Anketa e Matjes së Nivelit të Jetesës e njohur si AMNJ. Kjo anketë ka mbledhur një sërë treguesish monetarë dhe jo monetarë duke sjellë një larmi informacioni për përdorues të ndryshëm. Nëpërmjet AMNJ është synuar matja e varfërisë bazuar në shpenzimet e konsumit duke përdorur kufirin absolut të varfërisë ndërsa AANJ bazohet në të ardhurat e familjes duke përdorur kufirin relativ të varfërisë.

Nisur nga këto ndryshime metodologjike të përdorura në këto dy anketa pritet që edhe informacioni i Anketës së të Ardhurave dhe Nivelit të Jetesës (AANJ) të jetë i ndryshëm, krahasuar me të dhënat e ofruara nga Anketa e Matjes së Nivelit të Jetesës (AMNJ).

Mbulimi: Anketa AANJ mbulon të gjitha familjet (Njësitë Ekonomike Familjare) e territorit të Republikës së Shqipërisë pavarësisht nga madhësia e tyre ose karakteristikat socio-ekonomike.

Përjashtohen nga studimi: Individët që jetojnë në banesa kolektive të të gjitha llojeve (Konviktet, shtëpitë e të moshuarve, spitalet, burgjet, qendrat e rehabilitimit, kampet etj.).

Koncepti Familje ka të bëjë me Njësinë Ekonomike Familjare (NjEF) e cila i referohet një grupi personash ose një personi me lidhje gjaku ose jo të cilët banojnë së bashku në një banesë dhe që ndajnë një ekonomi pjesërisht ose plotësisht të përbashkët.

Madhësia e kampionit të arritur: Anketa AANJ në vitin 2021 përfshin një kampion bruto prej 9.136 Familje (NjEF) ku të përgjigjur janë 7.692 Familje (NjEF), në vitin 2020 kampioni ishte 8.878 Familje (NjEF) nga të cilat të përgjigjur ishin 7.292 Familje (NjEF).

Periudha e referencës: Është e ndryshme në varësi të informacionit të mbledhur, për:

- **Të ardhurat:** është viti i fundit kalendarik - N - 1 (për anketën AANJ 2021 është viti 2020, AANJ 2020 është viti 2019 dhe për anketën AANJ 2018 është viti 2017).
- **Privimin material:** është momenti kur realizohet intervista - (Viti 2018, 2019, 2020, 2021).

Sipas metodologjisë për matjen e varfërisë, kufiri i rrezikut për të qenë i varfër llogaritet në bazë të konceptit relativ (i varfër në raport me të tjerët) dhe përcaktohet në 60 % të medianës së të ardhurave familjare disponibël të ekuivalentuara duke përdorur shkallën e ekuivalentuar të modifikuar të OECD. Të ardhurat gjithsej të disponueshme të familjes (NjEF) konsiderohen të ardhurat gjithsej neto (të ardhurat pas taksave dhe sigurimeve shëndetësore dhe shoqërore) të marra nga të gjithë anëtarët e familjes (NjEF).

Të ardhurat e ekuivalentuara:

Të ardhurat disponibël të ekuivalentuara për individë janë konsideruar të ardhurat gjithsej disponibël të familjes pasi janë ndarë sipas shkallës së modifikuar të OECD. Në shpërndarjen për person secili anëtar i familjes (NjEF) zotëron të njëjtat të ardhura që korrespondojnë me të ardhurat ekuivalente të disponueshme të familjes (NjEF). Kjo do të thotë që secili anëtar i familjes gëzon të njëjtin nivel jetese. Rrjedhimisht, në shpërndarjen e të ardhurave për person, të ardhurat që i atribuohen çdo personi nuk përfaqësojnë pagën, por një tregues të nivelit të jetesës.

Shkalla e ekuivalentimit:

Madhësia ekuivalente i referohet shkallës së modifikuar të OECD-së e cila jep peshën 1,0 personit të parë të rritur të familjes (mbi 14 vjeç), 0,5 personave të tjerë të moshës 14 vjeç e lart që jetojnë në familje dhe 0,3 për secilin fëmijë nën moshën 14 vjeç. Shembull: Të ardhurat e familjes me dy të rritur dhe dy fëmijë nën 14 vjeç janë ndarë me një peshë prej $1 + 0,5 + (2 \cdot 0,3) = 2,1$, të ardhurat e familjes me 2 të rritur ndahen me peshë $1 + 0,5 = 1,5$, etj.

Treguesit e varfërisë dhe përjashtimit social bazohen në konceptin e varfërisë relative, të cilët marrin në konsideratë të ardhurat e disponueshme të familjeve, numrin e anëtarëve të familjes dhe shpërndarjen e të ardhurave të popullsisë gjithsej.

Përkufizimet e treguesve kryesorë:

Kufiri i rrezikut për të qenë i varfër përfaqëson të ardhurat më të ulta vjetore të disponueshme që një person të mos konsiderohet i varfër. Kufiri i rrezikut për të qenë i varfër është përcaktuar në 60 % të medianës së të ardhurave disponibël të ekuivalentuara për të gjitha familjet.

Niveli i Rrezikut për të qenë i varfër tregon përqindjen e personave që jetojnë në familje ku të ardhurat e disponueshme të ekuivalentuara janë nën kufirin e rrezikut për të qenë i varfër.

Privimi Material, tregon nivelin e jetesës së popullsisë nga shkalla e privimit material. Personat thellësisht të privuar materialisht janë ata që jetojnë në familje që nuk mund të përballojnë financiarisht të paktën katër nga nëntë kategoritë e privimit material të lidhura me asetet, kushtet e banimit apo aspektet financiare.

Më poshtë paraqiten kategoritë e privimit material:

1. Vonesat në pagesat e kredisë ose të qerasë për banesën kryesore, shpenzimet për shërbimet bazë, blerjet me këste ose pagesa të tjera të kredive të marra;
2. Pamundësia për të përballuar shpenzimet për pushimet vjetore një javë larg nga shtëpia;
3. Pamundësia për të përballuar një vakt me mish, pule, peshk (ose ekuivalentin për vegjetarianët) një herë në dy ditë;
4. Pamundësia për të përballuar një shpenzim të paparashikuar financiar me vlerën 30.000 lekë të reja;
5. Pamundësia financiare për të përballuar një telefon (duke përfshirë telefonin celular);
6. Pamundësia financiare për të pasur një TV me ngjyra;
7. Pamundësia financiare për të pasur një makinë larëse;
8. Pamundësia financiare për të patur një makinë;
9. Pamundësia financiare e familjes për mbajtjen e shtëpisë ngrohtë në mënyrë të përshtatshme.

Intensiteti i punësimit në familje është raporti i numrit gjithsej të muajve që pjesëtarët në moshë pune të familjes kanë punuar gjatë periudhës së referencës së mbledhjes së të ardhurave, dhe numrit gjithsej të muajve që të njëjtët pjestarë të familjes teorikisht mund të punonin në të njëjtën periudhë (12 muaj).

Një person në moshë pune është konsideruar një person i grup moshës 18-59 vjeç, duke përjashtur personat që i përkasin grupmoshës 18-24 vjeç janë në varësi të familjes dhe ekonomikisht jo aktivë.

Intensiteti në punësim është: shumë i ulët (0-20%), i ulët (20%-45%), mesatar (45%-55%), i lartë (55%-85%) dhe shumë i lartë (85%-100%).

Intensiteti shumë i ulët në punësim i referohet situatës së personave në familje ku asnjë nuk punon, ose punon shumë pak, që do të thotë se anëtarët e familjes në moshë pune punojnë vetëm 20 % apo më pak se numri gjithsej i muajve që ata mund të punonin gjatë periudhës së referencës.

Rreziku për të qënë i varfër ose Përrjashtimi Social është përqindja e individëve që janë në rrezik për të qënë të varfër ose thëllësisht të privuar materialisht ose me intensitet shumë të ulët në punësim.